

Institutionen för svenska och flerspråkighet

Institutionen för språkdidaktik

Stockholms
universitet

Den tionde nordiska SFL- workshopen

9–10 oktober

2014

www.su.se/svefler/sfl
sfl2014@nordiska.su.se

Abstractsamling

Vid SFL:s gränser

Beyond vectors and visual verbs: Challenges to social semiotic narrative analysis

Cindie Aaen Maagaard

Institut for sprog og kommunikation, Syddansk universitet

My talk addresses the theoretical and analytical possibilities and limits in understanding how still visual images, by prompting narrative interpretations, can tell stories, when a defining characteristic of "story" is temporal progression. While it may be a truism that "a picture paints a thousand words," pictorial narrative presents challenges to SFL-based social semiotic methods of analysis, as well as to narratologically based approaches. My aim, therefore, is to consider ways in which the two approaches together may offer explanations that reach beyond the present limits of each of them.

Because still images lack both the temporal progression and ability to narrate characteristic of verbal narrative or moving images, they tip the balance of narrative production toward the viewer. Analytical approaches must therefore investigate the interaction between on the one hand, the narrativity encoded in the image and on the other, the activity of decoding it in order to make narrative inferences. Social semiotics has tended to focus on the former, through attention to vectors and narrative processes and less explanation of the processes of the role of the viewer and inference-making (Kress and van Leeuwen 2006; Machin 2007; Painter, Unsworth and Martin 2013; van Leeuwen 2005). Narratological approaches, on the other hand, tend to focus on the latter, with attention to interpretation and the role of contextual (e.g. historical, cultural, generic and paratextual) knowledge (Kafalenos 2001; Ranta 2013; Ryan 2004, 2005, 2012; Wolf 2005).

I find it meaningful to argue for increased attention to the role of the interpersonal metafunction, including the different ways images position viewers, as a means of strengthening social semiotic based analyses. Thus with the help of examples, theoretical considerations and analyses, I pose the following questions and suggest how a social semiotic approach in combination with concepts from narratology may answer them:

- What is the role of the interpersonal metafunction in pictorial narrative, and how does the position of the viewer influence narrative meaning? How can the narratological concept of "focalization" (Genette 1980; Margolin 2009; Rimmon-Kenan 2002) describe the viewer's position in the storyworld?
- Can (and *how* can) still images do what verbal narrative excels at: conveying the thoughts and feelings of participants and the significance of events for them?
- How is the need for narrative made more urgent by some images and less by others?
- In a discussion of possible answers to the above, I will question, and hopefully expand, the boundaries of what is currently possible in social semiotic-based analysis of narrative.

References

- Genette, Gerard. *Narrative Discourse. An Essay in Method*. Trans. Jane E. Lewin. Foreword Jonathan Culler. Ithaca: Cornell University Press, 1972/1980.
- Kafalenos, Emma. "Reading Visual Art, Making — and Forgetting — Fabulas." *Narrative* 9.2 (2001): 138-145.
- Kress, Gunther and Theo van Leeuwen. *Reading Images. The Grammar of Visual Design*. 2nd ed. London: Routledge, 2006.
- Machin, David. *Introduction to Multimodal Analysis*. London: Hodder Books, 2007.

Plenarföredrag

- Margolin, Uri. "Focalization: Where Do We Go from Here?" P. Hühn et al. (eds). *Point of View, Perspective, and Focalization. Modeling Mediation in Narrative*. Berlin: de Gruyter, 2009. 48–58.
- Painter, Claire, James R. Martin and Len Unsworth. *Reading Visual Narrative. Image Analysis of Children's Picture Books*. UK: Equinox, 2013.
- Ranta, Michael. "(Re-)Creating Order. Narrativity and Implied World View in Pictures." *StoryWorlds. A Journal of Narrative Studies*. 6 (2013): 1-29.
- Rimmon-Kenan, Shlomith. *Narrative Fiction: Contemporary Poetics*. London: Routledge, 1983/2002.
- Ryan, Marie-Laure. *Narrative Across Media. The Languages of Storytelling*. Lincoln: University of Nebraska Press, 2004.
- Ryan, Marie-Laure. "On the Theoretical Foundations of Transmedial Narratology." *Narratology Beyond Literary Criticism. Mediality, Disciplinarity*. Ed. Jan Chr. Meister. Berlin: de Gruyter. 1-23.
- Ryan, Marie-Laure. "Narration in Various Media." <http://www.lhn.uni-hamburg.de/article/narration-various-media>. *The Living Handbook of Narratology*.
- van Leeuwen, Theo. *Introducing Social Semiotics*. Abingdon, Oxon.: Routledge, 2005.
- Wolf, Werner. "Pictorial Narrativity." *The Routledge Encyclopedia of Narrative Theory*. Ed. David Herman, Manfred Jahn and Marie-Laure Ryan. London: Routledge, 2005. 431-435.

Plenarföredrag

SFL i skolen – ingen grenser, bare utfordringer

Eva Maagerø

Institut for språkfag, Høgskolen i Vestfold

I Australia finnes det skoler som har en tydelig grammatikkopplæring allerede fra 1. klasse. Funksjonell grammatikk inspirert av Halliday betraktes som et viktig rammeverk i lese- og skriveopplæringen. I en nordisk kontekst har nytten av grammatikkundervisning blitt diskutert, og det har vært ulike holdninger til hvor mye grammatikk elever trenger, og om grammatikk i det hele tatt har sin plass i morsmålsfaget. Denne diskusjonen har blitt særlig presentert av Hertzberg (1995) og har også blitt tatt opp av Skjelbred (2010). I innlegget mitt vil jeg ta utgangspunkt i et klasserom i Adelaide i Australia. Elevene går i 2. klasse og lærer italiensk som første fremmedspråk. De arbeider på en systematisk måte med den ideasjonelle metafunksjonen gjennom transitivitetssystemet i utviklingen av muntlige ferdigheter og i lese- og skriveopplæringen på italiensk. Selv om eksemplet dreier seg om fremmedspråkopplæring, er læreren tydelig på at hun bruker et grammatisk rammeverk som er nyttig også i språkopplæringen i morsmålet og i andre fag. Jeg vil diskutere dette eksemplet ut fra arbeidet til Frances Christie (2008, 2012), Beverly Derewianka (2008, 2011, 2013) og Mary Macken-Horarik (1998) som alle i sin forskning har arbeidet og fremdeles arbeider tett sammen med lærere. De går alle inn for en tydelig grammatikkopplæring i skolen. Grammatikkopplæringen skal imidlertid etter deres syn knyttes til arbeid med tekster, både reseptivt og produktivt. Jeg kommer også til å nevne arbeid av Jim R. Martin og David Rose når det gjelder arbeidsmetode. Til slutt vil jeg diskutere eventuelle grenser eller begrensninger for SFL i skolen, eller om det bare er snakk om metodiske utfordringer.

Litteratur

Christie, Frances (2012): *Language Education Throughout the School Years: A Functional Perspective*. Chichester: Wiley-Blackwell

Christie, Frances og Beverly Derewianka (2008): *School Discourse*. London: Continuum

Derewianka, Beverly (2011): *Exploring How Texts Work*. Newtown: Primary English Teaching Association

Derewianka, Beverly (2013): *A new grammar companion for teachers*. Sydney: PETAA (Primary English Teaching Association Australia)

Hertzberg, Frøydis (1995): *Norsk grammatikkdebatt i historisk lys*. Oslo-studier i språkvitenskap 12. Oslo: Novus Forlag

Macken-Horarik, Mary (1998): Exploring the requirements of critical school literacy: a view from two classrooms. I: Frances Christie og Ray Misson (red.): *Literacy and schooling*. London: Routledge

Rose, David og Jim R. Martin (2012): *Learning to Write, Reading to Learn. Genre, Knowledge and Pedagogy in the Sydney School*. London: Equinox

Skjelbred, Dagrun (2010): *Fra Fadervår til facebook. Skolens lese- og skriveopplæring i et historisk perspektiv*. Bergen: LNU/Fagbokforlaget

Plenarföredrag

How linguistics can best use their skills to analyze none linguistic forms of communication

David Machin

Institutionen för media och kommunikation, Örebro universitet

In this paper I want to raise the issue of using terms and concepts from linguistics as a lens to look at non-linguistic objects. Linguists are equipped with sophisticated skills for dealing with language, narrative, discourse analysis. But what does it mean when these same skills are applied to other kinds of data? I don't want to argue that this is by any means a pointless task. Many key scholars in Visual Studies, for example, point to the need to embrace a greater and fresh range of concepts and models. But I want to think about some of the kinds of issues that we may need to be mindful of if we are to make progress and to build some kind of coherent discipline in itself. For example, what is it that we want to find out from data? While it may not be so difficult to show we can use linguistic concepts like 'modality' to talk about anything from coffee drinking to monuments, can we be clear about what this allows us to do, show, or answer, beyond simply using these concepts. A monument designer could likely show that they can talk about grammar using concepts from sculpture. But would this provide additional insights into grammar? And what kinds of objections would the linguist make to this? I will raise this and a number of other issues for discussion with the main point being in what ways can highly skilled linguists best contribute to the analysis of objects and phenomena where there are already well established fields? This event is an ideal place for these kinds of issues to be discussed.

Socialemiotik på gränsen till deltagande design: Om metaspråk som verktyg för design av framtidens lärmiljöer

Anders Björkqvall

Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet

Petter Karlström

Institutionen för data och systemvetenskap, Stockholms universitet

Ola Knutsson

Institutionen för data och systemvetenskap, Stockholms universitet

Virtuella lärmiljöer i högre utbildning lyckas bara delvis möta de behov som lärare och studenter har när det gäller samarbete och multimodal kommunikation. Många vänder sig därför till andra virtuella miljöer, i typexemplet sociala medier som Facebook. Somliga är mer aktiva och kreativa i detta avseende, och vi är intresserade av att utnyttja dessa "pionjärens" praktiker genom att involvera dem i designen av framtida lärmiljöer i vad vi kallar "en tredje arena" för lärande (jfr Millard 2003).

Det specifika syftet med presentationen är att visa hur ett socialemiotiskt och praktikbaserat metaspråk för lärmiljöer och kollaborativa medier kan ligga till grund för deltagande design (Greenbaum och Kyng 1991) där lärare och studenter designar framtidens lärmiljöer i dialog med t.ex. professionella designers och systemutvecklare. Ramen för presentationen är alltså en dialog mellan två designteoretiska inriktningar. Den första är den socialemiotiska och multimodala, där design framförallt ses som socialt motiverat meningsskapande utifrån tillgängliga semiotiska resurser (Kress 2010). I det andra perspektivet, deltagande design, är design en tydligt förändringsorienterad process som drar in deltagare i jämlik och konkret design av olika miljöer.

Övriga föredrag

Can and should systemic functional linguistics' theoretical categories and the hypotheses to which they lead be empirically tested? A case study with the 'context-metafunction hook-up' hypothesis

Ben Clarke

School of Languages and Area Studies, University of Portsmouth, UK

While Butler (2003: 202-3) has called for systemic functional linguistics (henceforth SFL) to advance its theoretical and descriptive insights by engaging in rigorous and scientific empirical testing of explicitly stated hypotheses, Halliday & Fawcett (1987: 3) appear to question the value of such empirical enterprise in writing "[o]ften the major steps of progress do not come from painstaking methodology [...] but from [...] 'the creative imagination'" (but cf. Matthiessen & Halliday, 2009: 82-5).

This paper returns to the above discussion, doing so in the light of my own recent attempts to test SFL's context-text relations (Clarke, 2012; 2013; 2014), the so-called 'context-metafunction hook-up' hypothesis (Hasan, 1995; Thompson, 1999). Here, I propose SFL should empirically test its hypotheses. I promote a methodology for doing so with the CMHH based on the principles of co-variation in realisational relationships between neighbouring strata, the principles on which systemic functional descriptions fundamentally rest (Halliday, 1979; 1996). As well as reporting on the relative success of the aforementioned empirical tests to SFL's CMHH, I defend the value of such work in revising and fine-tuning descriptions, particularly those initial ones at the semantic and contextual strata.

Övriga föredrag

Multimodal interaktion i naturvetenskapliga klassrum – kan SFL-analyser bidra till utveckling av klassrumspraktiken?

Kristina Danielsson

Institutionen för språkdidaktik, Stockholms universitet

I naturvetenskapliga klassrum används en mängd olika resurser i olika semiotiska modaliteter i meningsskapandet kring ett ofta komplext och abstrakt innehåll (verbalt språk, bilder, symbolspråk, agerande m.m., se t.ex. Lemke 2000; Klein & Kirkpatrick 2010), vilket ställer höga krav på såväl lärare som elever. Tidigare har analyser utifrån systemisk-funktionell lingvistik på olika sätt använts för att beskriva den naturvetenskapliga diskursen i skrivna texter (Halliday & Martin 1993; Maagerø 2007), och kommunikationen i naturvetenskapliga klassrum har analyserats utifrån ett socialsemiotiskt, multimodalt perspektiv (t.ex. Kress et al. 2001) med fokus på hur olika modaliteter kombineras till multimodala helheter.

I föredraget diskuterar jag resultat från studier där jag analyserat hur lärare (och elever) i kemiklassrum använder olika resurser för att beskriva naturvetenskapliga fenomen. Här presenterar jag resultat från ideationella detaljanalyser som gjorts parallellt för olika semiotiska modaliteter (jfr Martinec 2004) med fokus på processer och deltagare. Syftet med analyserna är att tydliggöra vilka aspekter av naturvetenskapliga företeelser som atomer eller kemisk bindning som uttrycks genom vilka modaliteter (t.ex. gester, bilder, konkretiserande modeller, talat/skrivet verbalspråk) och vilka konsekvenser det får för det innehåll eleverna får tillgång till.

Övriga föredrag

SFL som samtaleanalytisk metode?

Christina Fogtmann

Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Sprogpsykologi, Københavns Universitet

Den mest anvendte samtaleanalytisk metode - konversationsanalysen - bidrager med sit sekventielle perspektiv med muligheden for at undersøge hvordan de talende forstår - eller i hvert fald behandler - hinandens ture. Konversationsanalysen åbner imidlertid også op for at inddrage et fokus på en turs grammatiske design - men når den gør det, hvad baseres denne grammatiske analyse så på? Jeg vil foreslå at SFL i denne sammenhæng inddrages som en supplerende samtaleanalytisk metode, og jeg vil samtidig diskutere de udfordringer og muligheder der ligger i at inddrage SFL i analysen af samtaler. Jeg vil i foredraget inddrage resultater fra en sammenlignende samtaleanalytisk undersøgelse af hvordan patienter med depression i konsultation med henholdsvis praktiserende læger og psykiatere forhandler om brugen af antidepressiv medicin.

Övriga föredrag

Over grensen? Sosialesemiotisk multimodalitetsforskning i møte med Peirces trikotomi ikon, indeks og symbol

Anne M. Foss
Universitetet i Agder

Utgangspunktet for dette paperet er den klare grensen Gunther Kress trekker mot Charles S. Peirces beskrivelse av de tre tegnfunksjonene ikon, indeks og symbol: "Multimodal Social Semiotics does not make use of Peirce's well-known tri-partite classification of signs, as iconic, indexical and symbolic" (Kress 2010, 65). Kress hevder at Peirces trikotomi må forkastes fordi den inkluderer den symbolske, og dermed (ifølge Kress) arbitrære, tegnfunksjonen, noe som er uforenlig med Kress' teori om det motiverte tegnet.

I paperet vil jeg diskutere Kress' og Peirces tegnbegrep, og hva denne grensen mellom de to innebærer. Samtidig vil jeg spørre om det er mulig å integrere Peirces trikotomi i en overordna sosialesemiotisk tilnærming, og hva man eventuelt vil kunne vinne på det.

Referanse

Kress, Gunther (2010): *Multimodality: a social semiotic approach to contemporary communication*. London: Routledge.

Övriga föredrag

Modell för innehållsanalys av textsamtal

Yvonne Hallesson

Pia Visén

Institutionen för språkdidaktik, Stockholms universitet

I föredraget presenteras en sfl-modell för innehållsanalys av textsamtal om sakprosa. Modellen är under utarbetande inom våra respektive avhandlingsprojekt i språkdidaktik. I den didaktiska diskussionen kring hur textsamtal kan bidra till förståelse av texter och ge strategier för att tala om texter ur flera perspektiv behövs en modell för att undersöka innehållet i textsamtal relaterat till den lästa texten. Med utgångspunkt i systemisk-funktionell grammatik presenteras därför en huvudsakligen ideationell analysmodell som fokuserar på hur innehåll ur den lästa texten framträder i samtalet och hur detta textinnehåll utvecklas och bearbetas. Modellen beskriver kohesion, alltså hur samband med texten konstrueras i samtalet. Dels analyseras lexikal kohesion, hur ord plockas upp genom repetitioner och eventuellt utvecklas i synonymer, hyponymer, metonymer etc (vilket bildar lexikala kedjor av olika slag), dels konjunktiv kohesion, hur olika delar i texten o samtalet knyts samman, omformuleras och vidareutvecklas genom konjunktion. Vidare analyseras aktivitetssekvenser vilka utgår från processer och som i serier av företeelser utreder, utvecklar och utvärderar textens fält. Detta relateras till en analys av den textrörlighet som framträder, alltså hur läsarna förhåller sig till texten textbaserat, associativt och interaktivt. Modellen befinner sig i gränslandet för en renodlad SFL-analys men de delar av den systemisk-funktionella grammatiken som används bidrar till en förståelse av hur progressiv textrörlighet framträder.

Referenser

- Eggs, S. 2004. *An introduction to systemic functional linguistics*. New York, London: Continuum.
- Folkeryd, W. J., af Geijerstam, Å., & Edling, A. 2006. "Textrörlighet – hur elever talar om egna och andras texter." I: L. Bjar (red.), *Det hänger på språket!* Lund: Studentlitteratur (s 169–188).
- Halliday, M.A.K., & Hasan, R. 1976. *Cohesion in English*. London: Longman
- Liberg, C., af Geijerstam, Å., Folkeryd, J. W., Bremholm, J., Hallesson, Y. & Holtz, B. M. 2012. "Textrörlighet – ett begrepp i rörelse". I: Synnøve Matre & Atle Skaftun (red.), *Skriv! Les! 1. Artikler fra den første nordiske konferansen om skriving, lesing og literacy*. Trondheim: Akademika forlag. S. 65–80.
- Martin, J. R. & Rose, D. 2007 *Working with Discourse. Meaning Beyond the clause*. London: Continuum. (+ reviderat kapitel 4 under utgivning)

Övriga föredrag

Når budskabet tilpasser sig platformen

Thomas Hestbæk Andersen

Joachim Ingemann Hansen

Centre for Multimodal Communication, Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet

Responsive Web Design er en teknisk løsning, der gør det muligt at kode teksten på sin webside på en måde, så den automatisk tilpasser sig den platform/skærmstørrelse (computer, tablet, smartphone), hvorfra den adgås. Teksten ændrer sig efter skærmstørrelsen, og dermed ændrer fortællingen sig – og det gør den, hvad angår alle typer af betydninger: ideationelle, interpersonelle og tekstuelle.

Ud fra en socialemiotisk, multimodal analyse af konkrete teksteksempler giver præsentationen et overblik over, hvordan en tekst ændrer betydning efter forskellige platformes skærmstørrelser (computer: 14+ tommer, tablet: ca. 10 tommer og smartphone: 4-5 tommer). Den multimodale vinkel på analysen begrænser sig til en analyse af sproglige og visuelle kvaliteter, hvor fokus yderligere er på den sproglige tekst; sidstnævnte fokus giver mulighed for at drage tekstforfatningsmæssige konsekvenser af analysen.

Övriga föredrag

Hvad betyder ledstilling? – om sætningsmønstre i dansk'

Alexandra Holsting

Institut for Sprog og kommunikation, Syddansk Universitet

Inden for dansk topologi skelner man traditionelt mellem to ledstillingsmønstre for finitte sætninger, nemlig helsætningskemaet (a) og ledsætningskemaet (b), baseret på sætningsadverbierne/negationernes placering i forhold til Subjekt og Finitum:

- a. Derfor er han nok syg. (sætningsadverbiet nok er placeret efter Finitum/Subjekt)
- b. (De sagde,) at han nok er syg. (sætningsadverbiet nok er placeret mellem Subjekt og Finitum)

Betegnelserne lader formode at der er tale om topologisk kodning af syntaktisk status, men dette er kun tilfældet til en vis grad, da underordnede sætninger kan udvise helsætningsledning (c) og selvstændige sætninger kan udvise ledsætningsledning (d):

- c. (De sagde,) at når han hoster sådan, er han nok syg.
- d. Bare han ikke er syg.

Da engelsk ikke udviser en topologisk forskel på dette felt, behandles fænomenet naturligvis ikke i IFG, men heller ikke SFL-fremstillinger af dansk (og andre sprog der udviser dette træk) synes at vie fænomenet større opmærksomhed.

I mit oplæg vil jeg diskutere, dels hvordan SFL-analysen forholder sig til dette formelle træk og hvordan vi beskrivelsesmæssigt skal tage højde for disse forhold set i relation til de forskellige metafunktioner, dels hvad ledstillingen i dansk så koder, hvis det ikke er syntaktisk status.

Övriga föredrag

Elevers tekstproduktion i pedagogiske kontekster

Kristine Kabel

Institut for Uddannelse og Pædagogik, Århus Universitet, og UCC

I præsentationen fremlægges metodiske aspekter af ph.d.-projektet "Elevers litterære responstekster i udskolingen" (2013-2016). Det er et eksplorativt studie, hvor der foretages feltarbejde i tre 8. klasser. Hovedfokus er at undersøge elevers måder at udtrykke stillingtagen på, når de i faget dansk fortolker fiktive, narrative tekster. Projektet har et teoretisk afsæt i sociokulturelle og socialesemiotiske begreber om reflekteret, kritisk literacy.

To forhold relateret til projektet diskuteres i præsentationen: Ud fra et ønske om at undersøge elevers tekster i deres situationelle og kulturelle kontekster og med afsæt i Hallidays registerbegreb, hvilke aspekter af en undervisning vil det så være relevant at rette et analytisk fokus mod?

På hvilken måde kan elevers meningssskabende valg i deres litterære responstekster forbindes med samme elevers metaviden og repræsentationer af litteraturundervisningens praksisser og formål? Præsentationen vil fokusere på disse spørgsmål og derved berøre metodiske overvejelser og teoretiske implikationer i forhold til særligt kontekstbegrebet, som kan være knyttet til SFL-baseret lingvistisk forskning i pedagogiske sammenhænge.

Enkelte tekster

Christie, F. (2012). *Language education throughout the school years: A functional perspective*. West Sussex: Wiley-Blackwell.

Gibbons, P. (2006). *Bridging discourses in the ESL Classroom. Students, teachers and researchers*. New York: Continuum.

Hasan, R. (1996). *Literacy, everyday talk and society*. In R. Hasan & G. Williams (Eds.), *Literacy in Society*. Harlow, UK: Addison Wesley Publishing Company.

Macken-Horarik, M., & Morgan, W. (2011). *Towards a metalanguage adequate to linguistic achievement in post-structuralism and English: Reflections on voicing in the writing of secondary students*. *Linguistics and Education*, 22(2), 95-194.

Martin, J. R., & White, P. R. R. (2005). *The language of evaluation : Appraisal in English*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Övriga föredrag

Tekstpraksisar i lærarutdanninga

Gunhild Kvåle

Institutt for nordisk og mediefag, Universitetet i Agder

I framleggjet mitt vil eg presentere og diskutere nokre empiriske resultat frå eit pågåande forskingsprosjekt knytt til tekstpraksisar i den norske grunnskolelærarutdanninga (GLU). Vi undersøker tekst- og medieformer som inngår i læringspraksisar i ulike fag i lærarutdanninga, og er teoretisk inspirert av mellom anna sosialsemiotikk (Kress 2003, Kress 2010) og av New Literacy Studies (Cope & Kalantzis 2000). Primærmaterialet består av multimodale tekstar studentane har skapt som del av deira obligatoriske arbeidskrav i ulike fag, og av fokusgruppeintervju med studentar om deira refleksjonar over ulike sider ved resepsjonen og produksjonen av tekstar i samband med arbeidskrava, og over tekstpraksisane i utdanninga generelt. Tilknytninga til hovudtemaet «Vid SFLs gränser» vil truleg særleg kunne handle om tilhøvet mellom multimodalitet, literacy og digital teknologi.

Övriga föredrag

Språkhandlingar på en e-postlista för översättare

Jannika Lassus

Centret för språk och affärskommunikation, Svenska handelshögskolan

Av en enkät till översättare från finska till svenska framgick att en e-postlista, hädanefter kallad Översättaren, var ett hjälpmedel i arbetet. Djupintervjuer med översättare har bekräftat att Översättaren är en e-postlista som de flesta översättare har en relation till. Jag har följt med Översättaren en längre tid och har samlat ett forskningsmaterial under en månads tid. Samtycke till att anonymt medverka i min forskning gavs av 44 personer och antalet meddelanden uppgår till 398.

Den vanligaste språkhandlingen är att kräva - eller begära - information, dvs. att ställa frågor (48 st.) vilket är ett syfte med listan. Alla frågor får någon reaktion, vanligen ett svar som ger den information som begärts. Svaret kan dock ges på många sätt, och det förekommer också annan verksamhet på listan än utbyte av information.

I mitt föredrag kommer jag att presentera den interpersonella verksamheten på e-postlistan Översättaren med hjälp av systemisk-funktionell grammatik samt diskutera vad en analys av en e-postlista för översättare kan berätta om den kontext som översättarna verkar i.

Övriga föredrag

Ergativ analys som verktyg i en kontrastiv studie

Eveliina Tolvanen

Nordiska språk, Åbo universitet

Min doktorsavhandling handlar om myndighetstexter på svenska och finska i Finland och Sverige. Perspektivet i avhandlingen är kontrastivt och teoretiskt anknuter den till SFL (Halliday & Matthiessen 2004) och SFL-inspirerad textforskning och diskursanalys (Holmberg, Karlsson & Nord 2011). I en delstudie jämför jag en finlandssvensk och en sverigesvensk textgrupp med varandra med hjälp av den s.k. ergativa analysen (se Karlsson 2011). Den ergativa analysen klassificerar framför allt deltagare och den är parallell med den s.k. transitiva analysen som beskriver processer och deltagare. Den transitiva analysen har använts i kontrastiva studier på svenska (se Lassus 2010), men det transitiva systemet är betydligt mer detaljerat än det ergativa systemet. I min presentation vill jag således diskutera för- och nackdelarna med en ergativ analys, framför allt i en kontrastiv studie. Vad berättar de ergativa rollerna Medium, Agent, Gynnad (Beneficiary) och Räckvidd (Range) om hur texterna konstruerar världen? Kan en ergativ analys belysa skillnaderna mellan två textgrupper? Vilka skillnader belyser den?

Referenser

- Halliday M.A.K. & Matthiessen C.M.I.M 2004: Introduction to functional grammar. 3:e upplagan. London, Arnold.
- Holmberg, P. & Karlsson, A–M. & Nord, A. (red.): Funktionell textanalys. Norstedts.
- Karlsson, A–M 2011: Texters ideationella grammatik. I: Funktionell textanalys. S. 21–38.
- Lassus, J. 2010: Betydelser i barnfamiljsbroschyrer. Systemisk-funktionell analys av den tänkta läsaren och institutionen. Helsingfors universitet.

Övriga föredrag

Mer och mindre förhandlingsbara föräldraskapsdiskurser. Om lexikogrammatisk nyansering av legitimeringar

Gustav Westberg

Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet

Det aktuella föredraget utgår från mitt pågående avhandlingsprojekt Legitima föräldraskap 1870-2010. Föredraget syftar till att illustrera hur en legitimeringsanalys och diskursanalytiska iakttagelser kan nyanseras genom en analys av realiseringsformer. Legitimering är ett semantiskt fenomen som realiseras när frågorna varför ska vi göra detta/på detta sätt? besvaras i text. En praktik kan legitimeras genom att bl.a. representeras som rationell, genom diskursiva sanningskonstruktioner samt genom auktoritetshänvisning (van Leeuwen 2008), och en legitimeringsanalys kan alltså utföras ur ett strikt semantiskt perspektiv. Genom att ta hänsyn till realiseringsformer går analysen dock att nyansera, och det blir möjligt att få syn på hur förhandlingsutrymmet kring legitimeringar kan begränsas.

Ett tydligt resultat i avhandlingen är att diskursen om modern som primär förälder legitimeras med sanningskonstruktioner, som typiskt realiseras med relationella processer. Kvinnor och mödrar tillskrivs ett attribut eller ett värde som förklarar att det ligger i deras natur att vara föräldrar, t.ex. "hon [kvinnan] är ämnad till maka och moder". Legitimerande sanningar kan dock realiseras mer perifert, genom t.ex. inbäddade satser, omständigheter och epitet, som begränsar det diskursiva förhandlingsutrymmet (jfr. Karlsson 2011:27,33; Holmberg & Karlsson 2004:120f). I exemplet "Barnets förhållande till modern knyts och utvecklas på ett naturligt sätt" realiserar en sättomständighet sanningskonstruktionen, och sådana mer perifera realiseringar är vanliga under 1940-talet, dvs. under husmorsdiskursens guldålder (Lorentzen 2012:79ff). Detta indikerar att lexikogrammatiken kan bidra till att representera legitimeringar som något odiskutabelt, och en tentativ slutsats är att legitimeringars realiseringsformer säger något om diskursers potentiellt hegemoniska status.

Referenser

- Holmberg, Per & Karlsson, Anna-Malin (2006). Grammatik med betydelse: en introduktion till funktionell grammatik. Uppsala: Hallgren & Fallgren
- Karlsson, Anna-Malin (2011). Texters ideationella grammatik. I: Holmberg, Per, Karlsson, Anna-Malin & Nord, Andreas (red.). Funktionell textanalys. 1. uppl. Stockholm: Norstedt
- Lorentzen, Jørgen (2012). Fra farskapets historie i Norge: 1850-2012. Oslo: Universitetsforlaget
- van Leeuwen, Theo (2008). Discourse and Practice [Elektronisk resurs]. New York: Oxford University Press